

BINEVJARIBASKERE ENERGIJAKERE HAINGA

O kjumuri, o petroli, o gasi (pendžarde sar fosilnikane tharutne) sar thaj o uranijumi preperena ki grupa binevjaribaskere energiakerne hainga. Akala tharutne amen istemalkeraja thaj hardžinaja majsigate taro so lenge si zaruri vakti ola naturale te fundirinen pe. Natitdža tar odova si kaj angleder ja majgeči amen ka ačhova bizo lende. Džikana akala tharutne butikerena pe, transportirina pe thaj istemalkerena pe, kerena serioznikano asari upro dživdipaskoro maškar.

Ko nuklearnikane centrale i energija lela pe hurgjaribaja o andrunipe tar uranijumi. Thaj trujal odova so o nuklearnikane centrale na producirina sulfur dioksidi, ko vakti taro sahno procesi tar energiakoro inkalibe taro miniribe džiči skladište gunoj hardžinela pe but energija, agjaar so ko ekava procesi bare gende džameskere gasia kola mukdjarena pe direktnikane ki atmosfera. O radioaktivnikano gunoj šaj te ačhol radioaktivnikano thaj džiči nekobor šel berša thaj miqa berša, agjaar so o problemi leskere skladišibaja panda nane šukar činavdo.

Ko termalnikane elektrane o kjumuri, o bikerdo petroli thaj o naturakoro gasi thabljovena ki te fundirinel pe elektrikane energija. Ko vakti tar akale surovinengoro thabljovibe, muljarela pe ki atmosfera jaglerodi dioksidi, sulfur dioksidi, azoteskoro dioksidi thaj thuv. E sulfureskoro dioksidi thaj azoteskoro oksidi bilanjona ko atmosferikane deiba odolea so andarena džiči hemikane iraniba thaj barjarena e phuvjakoro šutalibe.

O elektrane thaj o transporti (99% taro vordona panda istemalkerena petroleskere inkalija) muklarena baro gendo jaglerodi dioksidi. Ov si šerutni karana baš isipe džameskoro efekti savo andarela džiči barjaribe i maškarutni temperatura ki phuvjakiri atmosfera kolea andarela džiči majbare klimakere iraniba ko sasto sumnal.

O kjumuri thaj o uranijumi na ikalena pe salde taro phuvjakoro horipe, numa thaj taro uprunne phuvjakere rudnikoja. Trujal tar estetikani dikhli nukta kote so ruminela pe o dživdipaskoro maškar, ola thaj agjaar meljarena thaj o pani, meljarena i hava thaj andarena džiči phuvjakiri erozia.

O bibutikerdo petroli kamla pe te rafinirinel pe ki te šaj te istemalkerel pe ko vordona. O petroli nane salde džanlo sar energiakoro haing, ov jekajek istemalkerela pe thaj ki hemikani industrija, sar džipherdi supstancia bašiči but produktia. O rafineriel (sar o rudnikoja) phiravena bare rizikvoja bašiči dživdipaskoro maškar.

Šaj amen dživdinaja o agor tar istemalkeribe petroli soske o sumnaleskere rezerve ka lungine panda 20 džiči 40 berša, a o naturakoro gasi ha hardžinel pe bašiči avutne 40 džiči 50 berša. Čičijaribaja o bibutikerdo petroli taro horthana thaj lakere transportiribaja džiči uprunipe o kompanie andargje džiči panjeskoro meljaribe ko hor thaj uprunne panjeskere rezervoaria. Sakova berš, 200 mile tonia petroli mukljarena pe ko okeania thaj samudre taro rafineriengere phajjarina, taro portia thaj terminalia petroleskere vaporenar-tankeria. O thavdina taro phajjarina ko vakti taro tharutnengoro legaripe ko hevjakerelegarutne sar thaj o transporti taro naturakoro gasi ko rezervoaria mukljarela zijanale gasia ki atmosfera.

O sumnaleskoro istemalkeribe tar akala materialia te ačhilo jekajek tğani o rezerve kjumuri ka lunginen panda 150 berša, a e uranijumeskere rezerve nane te resen majbut taro 50 berša. O kjumureskoro thaj uranijumeskoro hran-dibe ruminela o dživdipaskoro maškar. O hor rudnikoja meljarena o teliphuvjakere hainga panjeja, a odolea avela džiči meljaribe o pani piibaske thaj šaj te avel džiči phuvjakoro horperibe. O ačhutnipa taro biistemalkerdo bar kova si muklo ko kupe trujal o rudnikoja dikhjovela sar pukni upri dživdipaskoro maškar. Ki čhipota kana ikalela pe uranijumi, 90% taro materialia ikaldo taro rudnikja si radioaktivnikano.